

KOORGELEIDE

Uitgave van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond

nummer 39 | december 2022

INHOUDSOPGAVE:

Prelude	1
Van het secretariaat.....	2
In Memoriam dirigent Fred Piepers.....	3
Ik hef mijn hart tot U	4
Allerheiligen.....	5
Vanaf de orgelbank.....	8
Kindernevendienst	11
Toelichting DO-UT-DES Muziekbladen.....	12
DO-UT-DES Muziekbladen	
Duwen en trekken.....	16
Ereteken voor dirigent Sjef Konieczny.....	22
Meditatiedienst met gregoriaanse gezangen ..	24

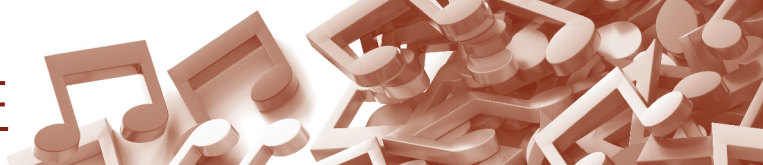
REDACTIE:

Ad Voesten
Vic. Drs. E. Smeets
Marian Verstappen (secr.)

E-mail:
koorgeleide@gmail.com

Postadres:
Postbus 470, 6040 AL Roermond

PRELUDE

Op de drempel van het nieuwe jaar wens ik u namens de hele redactie een gezegend en gezond nieuwjaar toe. Een jaar met ongetwijfeld nieuwe uitdagingen voor kerk en samenleving. Wat de toekomst brengen moge is voor ons kleine mensen echter in nevelen gehuld. Toch kunnen we onze wereld meer beïnvloeden dan we misschien zelf denken. Denk maar eens aan de impact van die ene kleine mug op je slaapkamer.

Iets nieuws beginnen met die ene kleine stap.

De eerste ademteug van dat kleine kind in Bethlehem.

De eerste kreet vanuit de kribbe die nu nog naklinkt in onze tijd.

Het eerste gezang van de oermens die nog steeds in ons mensen resoneert.

Tegenover het vele onbegrijpelijke kwaad staat een oneindig grote schare goede mensen van alle nationaliteiten en veelkleurigheid. Een ontelbare menigte die niemand kan tellen. Een menigte die uiteindelijk zal overwinnen in het Licht van God.

Ad Voesten (hoofredacteur).

Het volgende nummer van Koorgeleide verschijnt eind maart. Kopij kunt u inleveren vóór **10 februari** bij: **koorgeleide@gmail.com** of SGV in het Bisdom Roermond, t.a.v. Koorgeleide, Postbus 470, 6040 AL Roermond.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten.

Onderscheidingen voor koor- en zangersjubilea kunnen **minimaal 2 maanden van te voren** digitaal worden aangevraagd. Het aanvraagformulier kunt u invullen via de website van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond: www.sgv-roermond.nl

Een actueel adressenbestand is zowel voor u als voor ons van groot belang.

Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan **sgv.onderscheidingen@gmail.com** En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Jos Sijstermans, postbus 470, 6040 AL Roermond.

VAN HET SECRETARIAAT

Vier keer per jaar valt "Koorgeleide" bij u door de brievenbus. Een blad vol van kerkmuziek. Een blad met meningen en feiten. Soms ernstig van toon maar toch licht verteerbaar. Aan alle parochiegeestelijken wordt één exemplaar van "Koorgeleide" gratis toegezonden. Ook elke koorsecretaris ontvangt één gratis exemplaar om te laten rouleren binnen het koor. Maar u kunt ook een persoonlijk jaarabonnement afsluiten. Dat kost bijna niets.

Tot nu toe werd de betaling van deze laatste abonnementsvorm aan de goedwillende abonnenthouder overgelaten. Omdat de drukkosten van "Koorgeleide" aanzienlijk zijn zouden we u willen vragen om zich te melden als u betalend abonnenthouder bent of wilt worden.

Hoe meer betalende leden zich willen engageren, hoe langer wij "Koorgeleide" op papier kunnen blijven uitgeven. Een papieren periodiek is in deze digitale tijden een steeds zeldzamer fenomeen. Maar voor ons, zolang het mogelijk is, een bewuste keuze.

Stuur een mailtje met naam en adresgegevens naar info@sgv-roermond.nl t.n.v. Jos Sijstermans.

HELP ONS MEE EN NEEM EEN ABONNEMENT VOOR 10 EURO PER JAAR!

De redactie

IN MEMORIAM: DIRIGENT FRED PIEPERS

Op zaterdag 12 november overleed Fred Piepers (77). Vele honderden koorleden in Heerlen en verre omstreken kennen hem als hun dirigent, immer bevlogen, gepassioneerd en vol humor.

Fred belde een keer naar de pastorie of stond wel eens aan de deur in Waubach. Een keer deed een van de medewerkers open die heel, heel lang geleden nog muziekles van hem had gehad op een van de scholen (o.a. Sintermeerten en het Bernardinuscollege) waar Fred docent was. 'Ben jij het?' keken de twee elkaar verbaasd aan. De oud-leerlinge herkende meneer Piepers natuurlijk meteen, maar andersom wist meneer Piepers ook meteen de juiste voornaam te noemen. Er volgde zoals we Fred kennen een zeer geanimeerd gesprek met vele oude herinneringen. Ik was er niet en hoorde nadien dat meneer Piepers aan de deur was geweest en dat er over en weer hele dierbare herinneringen waren opgehaald. En dat meneer Piepers destijds liefde voor de muziek had weten bij en over te brengen. Het is me eigenlijk nooit duidelijk geworden wat Fred eigenlijk kwam doen: in de animositeit van het gesprek is dat er niet meer van gekomen.

Fred had hart voor de muziek, en zeker voor kerkmuziek. Hij studeerde destijds orgel en schoolmuziek in Maastricht en verdiende als student bij door op verschil-

lende plekken te spelen op zondag. Maar al spoedig kwamen ook de koren op zijn pad. Hij had een voorliefde voor gregoriaans en droeg er mee zorg voor dat met name ook de oude kerkmuziek niet verloren dreigde te gaan. Hij verstond de kunst muziek en liturgie in één adem te noemen en te verzorgen: zonder muziek gaat de li-

turgie verloren en zonder liturgie verliest de muziek bedding. Zijn verdiensten voor de kerkmuziek werden lang geleden al gewaardeerd met een pauselijke onderscheiding 'Pro Ecclesia et Pontifice'.

Hij woonde in zijn oude molen. Wie er ooit geweest is, spreekt over het imposante orgel dat hij er had laten bouwen. Voor de Gregoriusvereniging heeft hij de laatste jaren met name ook meegedacht over het

project studiemappen, ten dienste van de koren. Hij had er zorg voor dat de muziek die er in kwam mooi was, op niveau, maar tegelijk ook te doen voor het gemiddelde koor dat zondag in zondag uit de liturgie verzorgde. Tegelijk was hij niet bang veel van zijn koren te vergen. Hij heeft naast trouwe zondagsdiensten grootse projecten neergezet met menig koor.

Op tal van plekken dook Fred op bij Missen of concerten. Na afloop was hij altijd vol lof en bovenal de hartelijkheid zelve. Fred, je hebt menige uitvaart verzorgd: dat je nu zelf ten volle mag leven in eeuwige rust en vrede, in het licht van de Heer, die je hebt bezongen. Dank je wel voor alles!

Ed Smeets

IK HEF MIJN HART TOT U.

Kerkelijke liederen door: P. Penning de Vries SJ, samengesteld door J. Bots SJ.

In Koorgeleide schenken we vaak aandacht aan nieuwe kerkmuziek. In de bladmuziekbijlagen vindt u elke keer nieuwe composities voor koor en/of orgel. Deze muziek is laagdrempelig en toegankelijk voor velen. Vaak in een wat minder klassiek klankidroom. Nog niet zo lang geleden kregen we echter het verzoek om een nieuwe uitgave met "oude" kerkliederen in Koorgeleide te presenteren.

De bundel "Ik hef mijn hart tot U" is samengesteld door pater J.Bots S.J. en behelst veelal liederen die in de stroom van de tijd verloren zijn gegaan maar door de samensteller als waardevol worden ervaren in combinatie met onze individuele geloofsbeleving. Of dat zo is kunt u zelf ervaren door de 95, min of meer bekende melodieën waarvan de teksten zijn vernieuwd, op uw gemak door te zingen. Een deel van

IK HEF MIJN HART TOT U

de bundel is gewijd aan 35 heiligen. Elke heilige kreeg een klein portret in gewone Nederlandse taal.

Meer informatie kunt u vinden op www.petruscanisiusstichting.nl.

ALLERHEILIGEN EN ALLERZIELEN

Sinds de 9e eeuw viert de Kerk op 1 november het feest van Allerheiligen. Oorspronkelijk was dit een oogstfeest, in de 'liturgische herfst', bij de afsluiting van het kerkelijk jaar. Onder Ierse invloed kwam op 1 november, bij het begin van het winterseizoen, nadat tot dan toe de heiligenverering nog sterk verbonden was met plaatselijke en historische banden, een algemeen feest van alle heiligen tot stand.

De heiligen werden daarbij gerangschikt volgens de volgorde die je nu nog in de metten van het Allerheiligen-officie in enkele ordes (bv. dominicanen, premonstratenzers) vindt: Maria, engelen, St. Jan, apostelen, martelaren, belijders en maagden.

De gedenkdagen van de heiligen zijn al vroeg ontstaan: in de loop van de tweede

eeuw groeide de gewoonte op de sterfdag van een medechristen die voor zijn geloof was gestorven, zijn graf te bezoeken, er lampen te branden en het verhaal van zijn leven en sterven te lezen. Deze verering van de martelaren is een bijzondere vorm van de algemene gewoonte om de doden in herinnering te houden en hun graven te bezoeken, een gewoonte die zowel bij de heidenen, als ook in de Joodse context

bestond. De oudste getuigenissen van de christelijke martelarencultus vinden we bij Tertullianus, in Noord-Afrika aan het begin van de derde eeuw. De jaarlijkse gedachtenis van de martelaren, door een eucharistie bij hun graf op de dag van hun marteldood, de *dies natalis*, is gebaseerd op de overtuiging dat Christus' verlossingswerk zijn realisering en vervolg vindt in het leven en sterven van zijn volgelingen. In geloof en liefde hebben zij voorbeeldig geleefd en hun leven gegeven voor Gods Rijk, juist ook in omstandigheden van vervolging en lijden. Aan het begin van de vijfde eeuw is het gebruik algemeen geworden om de martelaren te vereren als hemelbewoners die een voorspraak zijn voor de aardse pelgrims; daarbij werd een bijzondere kracht toegekend aan hun relieken. In diezelfde tijd gaat men ook heilige christenen die niet als martelaar gestorven waren, na hun dood als belijder vereren. Een voorbeeld

hiervan is bisschop Martinus van Tours. Daags na Allerheiligen herdenkt de Kerk al haar overleden gelovigen om door Gods barmhartigheid hun eindverlossing te verkrijgen met behulp van speciale gebeden: het dodenofficie, de requiemmis en door het kerkhof te bezoeken.

Allerzielen werd waarschijnlijk voor het eerst door Notker Balbulus († 1008) in Luik ingevoerd, daarna in Cluny en Bourgondië. Ofschoon Allerzielen zich in de loop van de 12e eeuw over heel het westen verspreidde, werd het pas in de 14e eeuw in Rome opgenomen. Carolus Borromeus (1538-1584), een belangrijke figuur op het concilie van Trente, plaatste Allerzielen op 2 november.

Ik vind het een goede zaak om de viering van 2 november niet los te koppelen van die van 1 november. Anders komt de ge-

denkdag van Allerzielen zomaar ergens terecht!

Discriminatie tussen heiligen en gewone zielen lijkt me niet juist. We vieren op Allerheiligen en Allerzielen dat er één gemeenschap van heiligen is: het volk Gods.

Wij zijn samen verantwoordelijk voor de opbouw van Zijn koninkrijk, ieder heeft zijn plaats in de gemeenschap die dat behartigen moet, de gemeenschap der heiligen.

Van de acht zaligsprekingen, die Jezus in het evangelie verkondigd heeft, worden er in de communio op het feest van Allerheiligen, *Beati mundo corde*, drie op onze levensweg meegegeven: de zuiveren van hart, de vreedzame mensen en de vervolgenden.

Het drie keer terugkerende woord *beati* verdient onze bijzondere aandacht. De eerste zin begint levendig op de dominant la. De tweede op de grondtoon re, waardoor de stijging op het woordaccent des te sterker naar voren komt. Het derde *beati* vormt het melodisch hoogtepunt en klinkt jubelend en triomfantelijk.

Op Allerzielen bidden we voor overledenen, dat verbindt ons met onze dierbare overledenen. Het schenkt troost aan wie achterblijft en laat ons stilstaan bij onze eigen eindigheid en bij de doortocht die ook wij ooit zullen maken van dood naar nieuw en eeuwig leven bij God.

De woorden van de *introitus Requiem* aeternam zijn al terug gevonden op een graf

uit de 3e eeuw, daarmee is aangetoond dat deze woorden van de schrijver Ezra al in de vroegchristelijke tijd geliefd waren in de oude kerk. Reeds vroeg bestond de gewoonte om veel kaarsen aan te steken bij een H. Mis waarin de dierbare doden herdacht werden. Die kaarsen moesten niet alleen de ondergrondse grafkamers verlichten, ze waren ook een symbolisch verlangen naar het licht van de *Sol iustitiae* (de Zon der gerechtigheid), die het vermogen bezit om alle zonden te vergeven. In dit vertrouwen zingen we het psalmvers *Te decet laus* (U, o God, komt een loflied toe!). De melodie van de antifoon heeft een bijzondere warme, weldadige toon. Er zit iets vredigs in dat verwijst naar het eeuwige leven, maar ook iets van medeleven met degenen die een dierbare verloren hebben.

De communio *Lux aeterna* uit de Mis der overledenen zingt vol hoop en blijdschap dat het eeuwig licht de overledenen samen met alle heiligen zal verlichten en dat de barmhartige God hun de eeuwige rust mag geven.

Hierbij moet ik altijd denken aan die mooie psalm 23, *De Heer is mijn herder*. Daarin lees ik: *"want naast mij gaat Gij, uw stok en uw staf zij doen mij getroost zijn... Verblijven mag ik in het huis van de Heer tot in lengte van dagen"*.

Daarmee biedt de psalmist ons een prachtig beeld van onze toekomst, een eeuwig leven in Gods nabijheid.

november 2022,
Cyriel Tonnaer

VANAF DE (ORGEL)BANK

Na ongeveer 45 jaar muzikaal werken aan de kerk is mijn uiterste houdbaarheidsdatum helaas bereikt. Wegens gezondheidsproblemen heb ik mijn kerkmuzikale werk vaarwel moeten zeggen.

Als kerkmusicus had ik sowieso sterk het gevoel dat ik niet meer kon opboksen tegen de toenemende “u vraagt wij draaien cultuur”. De CD en de in te huren muziek hadden het definitief gewonnen van het koor en de kerkmusicus. Althans in mijn (beperkt) werkveld. Jammer? Voor mij wel. Anderen zullen de nieuwe aanpak toejuichen.

Als kerkmusicus was ik verworden tot één van de opties en meestal onderaan de lijst. Wat ik zie gebeuren is dat de eigen identiteit van de kerk als gemeenschap op sommige plekken steeds minder diepgang lijkt te krijgen.

Veel tradities verkregen via generaties mensen vóór ons lijken in deze tijd geen, of dan toch zeker minder, waarde te hebben. Bijvoorbeeld symboliek in de Liturgie. Deze kennis verdwijnt zienderogen. Kleurgebruik in de Liturgie, taalgebruik in de Liturgie, handelingen in de Liturgie.

Dit alles lijkt vaak afhankelijk van toeval of persoonsgebonden beleving van de voorganger. Kennis van mondiaal samen afgesproken regels is minimaal. Individuele

kerkgemeenschappen lijken soms overgeleverd aan een ongekende vrijheidsdrang. Het liefst zonder voorschriften. Wat levert dat op? Is het voldoende om een goed gevoel over te houden aan

een afscheidsviering en vervolgens nooit meer met de kerk in aanraking te komen? Oppervlakkigheid trekt veel mensen, met diepgang is dat een stuk moeilijker. Hoe kun je in een zapcultuur een ander geluid laten horen?

In mijn beleving kan dat door vast te houden aan diepgang. Uitleg in woord en beeld, scholing en dwars tegen de algemene stroom in durven te roeien.

Een goed voorbeeld geven als kerk(gemeenschap) hoort daar ook bij. Zowel in leiding geven als in de uitvoering. De Kerk is een afspiegeling van de maatschappij en te vaak zien en horen we van die afspiegeling de negatieve kanten.

Moeten we het dan maar opgeven? Nee, zeker niet. Kerk zijn we zelf. Het instituut is een spiegel van onze gezamenlijke ziel. Komt de boodschap van Jezus niet meer bij ons binnen, dan komt dat vaak omdat we deze boodschap niet meer willen horen. Dan willen we het woordje God zo min mogelijk horen en gebruiken in ons leven.

Hooghartig als wij mensen zijn, denken we dat we alle leven om ons heen kunnen vormen naar ons eigen goeddunken. Niets is minder waar. De kwetsbaarheid van het leven is een onderwerp dat we zo lang mogelijk willen vermijden. Tot die onvermijdelijke dag. Wat is het fijn dat er dan een gemeenschap is waar je naartoe kunt. Er een God is die je ziet en hoort. Waar je wordt gedragen. Waar je stil kunt zijn.

Een plaats waar we van de mens geen God maken maar een plaats waar we God menselijk maken.

Ad Voesten

KINDERNEVENDIENST

In de tijd dat gezinnen de wekelijkse Eucharistievieringen bezochten had je kindernevendiensten. Na het welkomwoord van pastoor vertrokken de kinderen naar een aparte ruimte om te kleuren, te knutselen en te luisteren naar een verhaal uit de kinderbijbel. In de Protestantse Kerk waar ik regelmatig het orgel bespeel bestaat deze vorm van vieren tot op de dag van vandaag.

Eerst worden alle kinderen naar voren geroepen en wordt er aan de gemeenschap en de kinderen uitgelegd wat ze zullen gaan doen. Meestal sluit dat aan bij het thema van de viering. Vervolgens steekt één van de kinderen een kaarsje aan in een draagbare lantaarn en volgen de kinderen het licht naar de ruimte waar ze tot na de preek verblijven. Als de kinderen weer aansluiten bij de viering mogen ze eerst vertellen wat ze gedaan hebben. Dit levert vaak aandoenlijke verhalen op en hilariteit in de geloofsgemeenschap. De lach, de humor en de lichtheid van het bestaan is ver te zoeken in onze kerk. We nemen onszelf zo serieus dat we lijden aan tunnelvisie.

We zijn de onbevangenheid van het kind in ons verloren. We worden boos, zijn gefrustreerd, zijn autoritair, willen onze wil aan anderen opleggen, zien maar één weg. Onze eigen weg die altijd de juiste is...

Ik moet dan altijd denken aan de verhalen over Jezus waarin hij zich in het middelpunt van verbale stormen bevindt. Een rustpunt. Wachtend op het juiste moment om zorgvuldig gekozen woorden uit te spreken. Woorden die altijd weer iedereen verrassen. Een zienswijze die tot nadenken stemt. Waar je stil van wordt. Jezus is als een kind. Kijkend naar de wereld zonder vooroordeel. Kijkend in het nu. Voor het kind is er geen verleden en geen toekomst.

Het nu is waar het om draait.

Bij kinderen zien volwassenen vaak twee soorten gedrag. Het stampvoetend "ik wil nu" en het filosofische. De kinderwijsheid met invalshoeken vol fantasie en onverwachte wendingen.

Het stampvoetend kind in ons zien we dagelijks en veel te veel. Helaas hebben volwassenen zelden een "ouder" die ons daarop corri-

geert. Het filosofische kind in ons zien we veel te weinig. Fantasie en nieuwe invalhoeken kan ons echter heel veel verder brengen in ons leven.

Kerkmuziek is een kunstvorm waarin fantasie en filosofie samenkomen. Expressief, verrassend, ernstig, humorvol, zwaar en licht. Alles komt samen in de kerkmuziek. Een ideale leefwereld voor kinderen. Misschien moeten we van de kinderveendiensten maar kinderhoofddiensten

maken. En samen kleuren, knutselen en luisteren naar een verhaal uit de kinderbijbel. Samen achter dat lantaarntje aan, weg van de wereld van de grote mensen die het kleine allang uit het oog hebben verloren.

Een nieuw en pril begin, begint in de wereld van het kind. Net als de geboorte van het kind in Bethlehem's stal.

Ad Voesten

TOELICHTING DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

Onder deze naam biedt de Sint-Gregoriusvereniging de kerkkoren en kerkmusici van de parochies in het bisdom Roermond nieuwe composities aan.

De naam is enerzijds muzikaal, anderzijds vormt zij een latijnse zin. Vertaald luidt deze: "ik geef opdat jij zult geven".

Getransponeerd naar onze intentie bete-

kent dit zoveel als: wij als diocesane SGV bieden U deze muziekbladen aan opdat U er gebruik van zult maken en dit wellicht zult honoreren met een bijdrage ter bestrijding van de onkosten.

U mag de koorcomposities legaal kopiëren en vergroten. Wij zouden het fijn vinden als u ons hiervan op de hoogte stelt.

"Ave Maria" Ad Voesten

Geschreven vanuit de drang om eenvoudige muziek te maken die in de uitvoering haalbaar is voor velen. Sopraan, alt en mannen. Met begeleiding op orgel (maak dan gebruik van het pedaal) of piano. Een aangenaam klankidroom en niet meer dan wat de tekst van het gebed vraagt.

Ad Voesten

DO-UT-DES MUZIEKBLADEN

Ave Maria

Ad Voesten

Soprano

Alto

Bass

mf

A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na Do-mi-nus te - cum

mf

A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na Do-mi-nus te - cum

mf

gra - ti - a ple - na Do-mi-nus te - cum

p

S be - ne - dic - ta tu in mu - li - e - ri - bus. Et be - ne - dic - tus

A be - ne - dic - ta tu in mu - li - e - ri - bus.

B be - ne - dic - ta tu in mu - li - e - ri - bus.

13 *f*

S fruc - tus ven - tris San - cta Ma - ri - a,

A fruc - tus ven - tris *f* San - cta Ma - ri - a,

B *f* San - cta Ma - ri - a, San - cta Ma - ri - a,

19 *ff* *mf*

S San - cta Ma - ri - a Ma - ter De - i.

A *mf* San - cta Ma - ri - a Ma - ter De - i.

B *mf* San - cta Ma - ri - a Ma - ter De - i.

25 *p* *mf*

S O - ra pro no - bis pec - ca - to - ri - bus nunc et in ho - ra

A pec - ca - to - ri - bus nunc et in ho - ra

B nunc et in ho - ra

25

31 *p* *rit.* *a tempo* *rit.*

S mor - tis nos - trae. A - men, a - men a - men.

A A - men, a - men, a - men

B A - men, a - men a - men.

31 *rit.* *a tempo* *rit.*

DUWEN & TREKKEN

Op weg naar een
nieuw beleidsplan...

Het moest er een keer van komen. En iemand moet het doen. Als je vraagt of iemand er eens naar wil kijken, duikt iedereen meteen in zijn brevier, bijbel of telefoon. Nou ja, telefoon, vooral. In 2021 liep het oude beleidsplan af. Maar maak maar eens een nieuwe...

De kaarten in het kerkmuzikale landschap zijn danig geschud. Er zijn veel zorgen, die gedeeld worden met de 'moeder' van de kerkmuziek, de kerk zelf, die er qua aantallen en navenant toekomstperspectief niet al te florissant op staat. Het oude lijkt veelal voorbij, maar wat het nieuwe brengen zal, blijft vooralsnog vaag. Toch mag ons dat niet ontmoedigen. Kerkmuziek bestaat uit het muzikaal verzorgen van de liturgie, met koren, maar ook met zoveel andere mogelijkheden. En liturgie zal gevierd blijven worden! En dus ook gezongen!

Wat die Moeder de Kerk mankeert? Veel. Het cultuurchristendom loopt op z'n einde (Noord-Limburg loopt over het algemeen in alles iets harder dan het Zuiden, u mag zelf uitmaken of dat een veer of een trap is) en voor sfeer en ambiance hebben we de kerken niet meer nodig. Maar nog veel

meer zit 'm er in dat op vandaag mensen weinig op hebben met transcendentie: 'God' heeft geen inhoud meer. Kijk maar naar het aantal doopsels en uitvaarten (in de andere parochies natuurlijk, nee, niet bij u, daar is alles nog op en top). En tja, dan blijf je zitten met een hoop 'kantoren' en 'filialen'. Geen klandizie. O jawel, rond crises en oorlog komt de vraag naar de zin van dat alles weer boven, maar wat slagen we er als kerk in het groot maar weinig in ons ei van Columbus over het voetlicht te krijgen. Troost is wel dat er bijna niemand meer in slaagt op vandaag echt een boodschap te verkopen: alles is hapsnap geworden, vluchtig en gauw vergeten. Op naar de volgende hype.

Een ontmoeting met jonge musici onlangs in het Heuvelland was enerzijds bemoeidigend (er zijn nog jonge mensen die het kerkorgel en de kerkmuziek hebben ontdekt; God bestaat dus toch!), maar anderzijds ook somber.

Want welk perspectief hebben we hen als kerk te bieden? Er je beroep van maken is onverantwoord. Kerken zijn onbetrouwbaar geworden in wat hun voortbestaan betreft. Veel musici zijn wel in de kerk

actief, maar naast hun eigenlijke baan. Want ook al leef je van de liefde voor de muziek, thuis zal toch ook de schoorsteen moeten roken. Overigens was het bij die ontmoeting wel - en misschien is dat de muziek ook wel eigen en laat ons dat in Gods Naam zo houden - gezellig.

Dat laatste komt misschien ook omdat we ontdekt hebben dat als je er het woord 'borrel' aan vastplakt, er ineens wel interesse is. Op 'dirigentenoverleg' komt geen hond, 'dirigentenborrels' lopen goed, net als de tap. Tja, dan drinken we maar door voor het goede doel. Net als 'Drinken voor de missie', maar dan met de muziek als doel op zich.

Het mag en moet gezegd (al zeggen we het zelf dan maar, weer) dat het oude beleidsplan verdraaid goed in elkaar stak. Er staat zowaar geen enkele onzin in. En doe

ons dat maar eens na. Het sloot goed aan bij de praktijk, maakte zichzelf nergens wat wijs en had zowaar relevantie voor de praktijk. Waar vind je dat nog? Het hield rekening met kwantitatieve neergang, maar liet zich nergens ontmoedigen, maar zocht naar nieuwe wegen om kwalitatief goed vooruit te kunnen. Zeg maar, de missionaire parochie, avant la lettre. Sterker nog... nee, laat maar, krijgen we weer gedonder mee.

De Gregoriusvereniging waagt er zich voorlopig niet aan een nieuw afgerond beleidsplan te schrijven. Zinvoller is het op dit moment met enkele lijnen een toekomstbeeld te schetsen. Hier alvast een eerste aanzet. Ik zet het graag wat fors aan, dan weet u straks ook beter waar u het allemaal niet mee eens bent. Als ik het te vaag houdt, kunt u er niet op schelden. Beetje vuur d'r onder... doet wonderen!

Koren

Wat te doen met koren die het niet meer kunnen? Jaja, die zijn er. Misschien ook wel bij u! Pas maar op! Een (redelijk groot) aantal koren in Limburg zingt zeer verdienstelijk, dankzij de inzet van met name dirigent en bestuur. De dirigent gaat in principe over de zangkwaliteit, het bestuur over de sociale aspecten van het koor. Als die alle twee op goed niveau zijn en blijven, dan moet je eens kijken! Of horen, natuurlijk. Godzijdank zijn er bloeiende koren in Limburg, weer of geen weer, neergang of geen achteruitgang, corona of geen corona.

Maar dat is niet overal. Ik pleit ervoor dat er in elke parochie een 'Dreigestirn' komt van pastoor, dirigent en voorzitter. Jaarlijks steken die de koppen bij elkaar. De dirigent moet aangeven of het wat hem betreft muzikaal nog verantwoord is wat het koor de kerk in blaast. De voorzitter moet de sociale component in de gaten houden, hetgeen meer is dan koste wat het kost de boel bij elkaar houden. Menige koorzanger kan het niet meer (soms alleen al de trap niet meer op) maar wil niet afhaken omwille van de rest.

Maar als iedereen zo denkt, legt men elkaar wel een onmenselijke belasting op. Geef toch toe als je liever wil stoppen of aan een andere vorm van participatie denkt! Ik ken koorzangers die het moment van stoppen van het koor als een verlossing hebben ervaren. Dit alles is natuurlijk geen pleidooi om overal met alles te stoppen, maar hou wel rekening met elkaar! De rol van de pastoor is die van eindverantwoordelijke: het koor moet wel (nog) passen in

het geheel van het liturgisch 'aanbod' van de parochie. Samen moet het Dreigestirn jaarlijks aangeven hoe de vlag erbij hangt en of ze nog een tijd fier mag wapperen of beter binnengehaald kan worden. Apropos, vlag: er zijn inderdaad ook koren die als een omgekeerde vlag in de parochie fungeren. Spreek met elkaar. Liefst op tijd. Doet het altijd goed. En ben duidelijk. Eerlijkheid duurt het langst. Geef zelf aan dat je wil gaan stoppen, voordat mensen zeggen hehe, dat werd tijd.

Priester

De priester past geen enkele vrijblijvendheid als het gaat om de verzorging van de liturgie. Dus ook de kerkmuziek moet hem ter harte gaan. Hij hoeft zelf geen uitgesproken musicus of zanger te zijn, maar dat mag hem niet ontslaan van de taak de liturgie ook op muzikaal vlak zo goed mogelijk te verzorgen en te begeleiden. Of dat hij anders goede mensen zoekt die dat voor hem en namens hem doen.

Het zal duidelijk zijn dat er een verschuiving optreedt van louter kerkmuzikaal oogpunt, naar de verzorging van de liturgie als wezenlijk onderdeel van het parochieleven. Veel parochies moeten de stap nog maken van lopend - lees: slepend onderhoud - naar proactief beleid.

De waarde van informele ontmoetingsmomenten kan niet overschat worden. Dat staat hier misschien als een losse flodder in de tekst, maar dat is nou juist de kracht van informele ontmoetingen.

Misschien is de priester ook de eerst aangewezen die mag of moet waken over de

kwaliteit van de verzorging van de liturgie. En dan hebben we het over de zang inderdaad, maar ook over de voordrachtskunst van de lectoren, de wapenfeiten van de poetsploeg en de creativiteit van de bloemenmeisjes. Ja, 'bloemenmeisjes' want die zetten je geen akelige cactussen neer en laten verslakte rotzooi niet staan. Nee, 'bloemenmeisjes' hebben liefde voor hun vak. 'Bloemengroep' klinkt toch anders. Alles voor de liturgie. Soms zit 't 'm alleen al in de woordkeuze. Geld de hele liturgie, kerk en parochie.

De cantor/voorzanger en volkszangleider

'Wie zingt er zondag?' 'Hoezo? Wij allemaal natuurlijk! Én ook het koor,' zegt Jos Bielen ons ieder jaar bij zijn voordrachten. Uitgangspunt van de liturgie is een vierende en zingende geloofsgemeenschap. Binnen

die geloofsgemeenschap heeft eenieder zijn taak: het koor is net als de cantor dienstbaar aan de zingende gemeenschap. Het is goed zich van deze insteek zeer bewust te zijn!

Corona maakte op veel plaatsen de weg vrij voor de cantor. Hij of zij wist heel behendig door een breed repertoire heen te zingen ten dienste van de liturgie. Maar na corona mag die cantor graag blijven. Anders komen we nooit aan het zingen met z'n allen. Koren die missen voor zichzelf claimen, dat zou niet meer moeten mogen. We zijn inmiddels meer dan een halve eeuw na het concilie, dat als wezenskenmerk de participatio actiosa invoerde, de daadwerkelijk deelname van allen aan de liturgie. Het bidden en zingen zijn samen met de houdingen daarbij het eerste waar je aan denkt. Het kan goed dat

een koor afgewisseld wordt met samen-
zang. Of zelfs met een lied op gitaar bege-
leid. Moet dat wel iemand zijn die het ook
kan en niet iemand die men een gitaar om-
hangt en achter de ambo zet te oefenen.
Want die zijn er ook. 'Vernieuwing'. Ai, oei
en ach! Maar welke muziek er ook gezon-
gen wordt: kwaliteit (naar best vermogen)
boven alles. Oefenen moet je thuis doen.
Gaat het thuis niet, laat het dan in de kerk
ook maar.

Ik zeg er altijd bij dat (bij mijn weten) Jezus
nooit gezegd heeft dat het vanmorgen
voor de ouderen is en vanmiddag voor de
kinderen en het spreekuur voor de zieken
tussen zus en zo laat. Hij sprak gewoon
voor het hele volk. Waarom zouden we die
grenzen dan wel optrekken in de kerk op
zondag? Jong mag zien dat oud er elke
week is en oud mag zien dat jong ook nog
bestaat in onze kerk. En waarom zouden

die niet ieder op hun eigen wijze elkaar
Gods woord toezingen? Zeker als in een
parochie één Mis per weekend is. Dan ben
je toch gestraft als dat elke zondag grego-
riaans is en moet en zal zijn, als je daar niets
mee hebt. Of dat iedere week de cantor of
de gitarist er op dezelfde plek naast zit.
Afwisseling maakt het allemaal veel beter
te hebben. Kijk ook eens wat een trompet
kan doen...

Het kerkelijk zangkoor

Goede koren moet je koesteren. Als het
koor het moeilijk krijgt, loont het zich te
kijken of met een andere dirigent of be-
geleider er meer te halen valt. Niet leuk al-
licht voor dirigent en organist, maar ja, zijn
we er voor onszelf of voor de ander? Ik heb
het herhaaldelijk meegemaakt dat een uit-
stekende begeleider het op zich nalatende
koor goed door het gezang heen wist te
dragen! Ik heb ook meegemaakt dat het

samenspel koor-organist eerder op een duel leek. En dan die orgelfreaks die laatdunkend denken dat fatsoenlijke volkszang een makkie is om te begeleiden... Nou, kom maar eens! Dan gooien we er eens een paar psalmen en een roedel acclamaties tegenaan. Zit je met je Bach!

Het is zaak, zoals reeds hierboven gezegd is, dat zowel koor, pastoor, kerkbestuur en alle betrokkenen in gezamenlijke verantwoordelijkheid eendrachtig samenwerken aan het op een juiste en waardige wijze vieren van de liturgie. Kan het koor meerstemmigheid niet aan? Je hoeft je echt niet te schamen als je eenvoudiger werk mooier zingt dan wat je een maat te groot is. En er is zoveel moois geschreven en verschenen! Dat danken we dan toch aan corona!

De dirigent en de organist

Waar vind je er nog een? Het aantal gediplomeerde dirigenten holt achteruit. Nog even en ze zijn nog zeldzamer dan priesters. Er is allicht ook geen droog brood meer te verdienen in de kerk. Daarom dat velen van hen dit liefdewerk doen naast hun eigenlijke baan. We willen als SGV korte en opbouwende modules (blijven) aanbieden, op maat, voor wie zich wil verdiepen. Net als cantor cursussen. En gregoriaanse inspiratiemiddagen. En andere korte en langere vormingsbijeenkomsten samen met andere partners in graag zingend Limburg. De aanhouder wint.

Het kerkbestuur

Op heel veel plaatsen zien we tegenwoordig een prettige verschuiving in verantwoordelijkheidsbesef van kerkmeesters.

Was het vroeger een erebaan en hoefde er eigenlijk niet veel meer te gebeuren dan de tent overeind te houden, tegenwoordig zijn de meeste kerkbestuurders samen met de pastoor bezig de parochie levendig te houden dan wel te maken. Het kerkbestuur mag zich daarom zoiets belangrijks als zang en muziek graag aantrekken. En vergeet ook niet: het begeleiden van processen van samenwerking tussen koren in het kader van federatievorming en fusie. Als je je er op voorhand mee bezig houdt, hoef je achteraf niet uit de crisis zien te komen als kerkbestuur. Of bij de SGV aan te kloppen om bemiddeling.

De toekomst van de kerkmuziek zal meeliften met de toekomst van de kerk.

Of uit onze wijze beraadslagingen op korte termijn een afgerond beleidsplan naar voren komt, valt niet te zeggen: heel veel is erg onzeker. Eén ding blijft: we blijven zingen, zeker in de liturgie, en wel zoals het hoort: ter ere Gods en tot stichting van allen die het horen!

Bij zijn afscheid als bisschop van Roermond sprak mgr. Wiertz over de woestijntocht die de kerk de komende decennia heeft te maken. Op die tocht, doorheen die woestijn, zullen er altijd oases zijn. Die zijn er! En de geschiedenis van de kerkmuziek leert dat beleid van bovenaf niet altijd goed gewerkt heeft, maar dat goed voorbeeld ter plekke tot navolging uitnodigt. De Sint-Gregoriusvereniging wil dat graag waar mogelijk stimuleren. Zorg dat je erbij bent!

Ed Smeets

ERETEKEN VOOR DIRIGENT SJEF KONIECZNY

In 2021 had hij een jubileum te vieren. Een bijzonder jubileum: 50 jaar dirigent van 'Schandelen'. Om welbekende redenen is dit jubileum uitgesteld tot onlangs.

Sjef heeft zich altijd zeer actief en betrokken getoond bij zowel publieke als kerkelijke zangkoren. Hij kwam al op jonge leeftijd in contact met de koormuziek, toen hij lid werd van het kinderkoor in zijn thuisparochie. Vader was dirigent/organist van het gemengd zangkoor van de parochie aan de Sittarderweg. Toen hij er de leeftijd voor had, mocht hij daar meezingen. In die tijd al assisteerde hij bij de volkszang, door vanaf het priesterkoor aan te geven wanneer de mensen in de kerk werden geacht mee te zingen. Er brak een moment aan dat vader verhinderd was het koor te dirigeren. Op aandringen van vader nam Sjef toen voor de eerste keer de dirigeerstok ter hand. Tijdens zijn studietijd was hij ook actief in het wereldlijke muziekgebeuren zoals gelegenheidskoortjes, studentenclubs en begeleiding van zangers en instrumentalisten.

Vanaf 1963 gaat officieel zijn dirigentschap van start. Hij dirigeert het koor van zijn vader op de Kakert in Schaesberg (Landgraaf) en later het koor van Lauradorp in Ubach over Worms (Landgraaf) tot 1970. In 1970 treedt hij aan bij het mannenkoor St. Rochus van de St. Martinusparochie in Spekholzerheide en spoedig daarna kwam er een koor in Bleijerheide bij. Ook in die tijd besteedde hij aandacht aan de wereldlijke muziek, namelijk bij het koor "De Ver-

enigde Zangers" dat hij enige tijd dirigeerde. Zijn grote liefde bleef en is nog steeds de kerkelijke muziek.

In augustus 1971 neemt hij het dirigeerstokje bij het Kerkelijk Zangkoor Schandelen over. Op dat moment had hij nog steeds het St. Rochuskoor, waar hij vertrok in 1973, om er in 1981 weer terug te keren en er te blijven tot december 1994. Hij dirigeerde toen twee kerkkoren tegelijk.

Sjef bezit een indrukwekkend curriculum vitae, hier weergegeven zonder de pretentie compleet te zijn:

- Kerkelijk Zangkoor Schandelen
- Gemengd Koor St. Jozef Kerkrade
- Cantorij van het klooster Cath Daemen in Brunssum

- Muzikaal deskundige van de Sint Gregoriusvereniging in het Bisdom Roermond
- Begeleider en zanger in het "begravenis/gregoriaans-" koor van Schandelen
- Dirigent gregoriaans koren van de Pancratiusparochie, Welten en Heerlerbaan
- Koordirigent van de parochie van de Laanderstraat
- Organist in kloosters, o.a. Huize de Berg en verschillende parochies, vast of om uit te helpen
- Begeleider van vele koren en solisten

Hij is en blijft een gedreven musicus die iedereen die musicceert op welke wijze dan ook stimuleert ermee door te gaan en zich te ontplooiën.

Voor de SGV-R heeft hij lange jaren meegewerkt t.b.v. de kerk- en koorzang in Limburg, op vele verschillende terreinen. Genoemd mogen worden zijn inspanningen voor de laatste grote projecten van de SGV-R: de vervaardiging van studiemappen voor koren voor bijna het hele kerkelijke jaar.

Hij toonde zich steeds intens betrokken, met grote zorg voor mooi repertoire, maar ook met oog en hart voor de koren: enerzijds mochten de koren wat hem betreft uitgedaagd worden, anderzijds moest het repertoire wel ook toegankelijk blijven. Hij mocht putten uit rijke ervaring en enorme kennis van koren en koorwerken.

Hij weet koren steeds weer te motiveren om nieuwe en ook moeilijke stukken in te studeren. In de keuze van het repertoire gaat hij geen moeilijkheden uit de weg. Door het uiterste - en soms een beetje

meer nog - van de leden te vragen slaagt hij erin met het koor steeds net iets anders te brengen dan een gemiddeld kerkkoor. Vele optredens, ook over de landsgrenzen en in andere steden in Limburg onderstrepen dat. Ook is hij waar het kan actief op zoek naar nieuwe leden.

Er zullen ongetwijfeld nog vele activiteiten zijn die wij niet hebben beschreven. Hij is een man die veel dingen belangeloos doet en enorm veel betekent voor de kerk en de gemeenschap. En dat alles in de hem kenmerkende bescheidenheid. En met de nodige humor!

Zijn onvermoeibare inzet, betrokkenheid en betekenis voor de kerkmuziek kunnen moeilijk overschat worden. Het is daarom dat het bestuur van de Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond op voorpraak van het koorbestuur hem van harte het

Ereteken voor bijzondere verdiensten

toekent, onder grote dankzegging en met waardering voor al zijn inzet.

Namens het bestuur,

*Ed Smeets, vicaris voor liturgie & kerkmuziek,
voorzitter SGV-R*

MEDITATIEDIENST MET GREGORIAANSE GEZANGEN

Thema: 'Licht'. Het licht bezongen. Inleidingen bij de meditatiedienst met gregoriaanse gezangen door Cyriel Tonnaer. 20 november 2022 te Smakt

Bij de voorbereiding op deze bijeenkomst, waarin het 'licht' een belangrijke rol speelt, schoten er meteen teksten door mijn hoofd die we in gregoriaanse gezangen tegen komen. Maar ook dacht ik aan het ontstaan van het licht en op welke plaatsen het woord 'licht' in onze bijbel voorkomt.

Meteen in het eerste boek van het Oude Testament komen we het woord 'licht' tegen. Die eerste woorden van dat boek - dat Genesis heet en vertaald 'in het begin' betekent - verwijzen naar het begin, waarin God licht en leven schept door zijn spreken. *"God sprak: er moet licht zijn, en er was licht!"* Door het Woord is alles wat bestaat ontstaan, het Woord is de bron van leven en licht. Het Woord is zó nauw met God verbonden dat gezegd wordt: *"Het Woord was God"*. Die tekst, die vóór het 2e Vaticaans concilie aan het eind van iedere Mis werd voorgelezen, treffen we in de proloog van het evangelie van Johannes aan, waarin de evangelist Johannes beschrijft dat alles door het Woord ontstaan is, dat alles wat ontstaan is leven heeft in God.

"Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis kon het niet aan", zo staat er iets verderop in diezelfde proloog. Johannes de

Doper kwam als getuige : hij moest getuigen van het licht , opdat allen door hem tot geloof zouden komen. Iets verder op in dit evangelie, in hoofdstuk 8, zegt Jezus: *"Ik ben het licht van de wereld. Wie Mij volgt, zal het ware levenslicht bezitten"*.

Op diverse plaatsen worden we in de bijbel met 'licht' geconfronteerd. Om er enkele te noemen: bij de uittocht van Mozes en het Joodse volk trok God onderweg met zijn volk mee naar het beloofde land, overdag als een lichtende wolkkolom en 's nachts als een vuurzuil. In Handelingen lezen we dat Paulus, toen nog Saulus geheten en op weg naar Damascus, plotseling een licht uit de hemel om hem heen ziet stralen en tegelijkertijd de stem van Jezus hoort. Ook in het laatste bijbelboek, boek Openbaring, komt het licht aan de orde. Daar beschrijft Johannes hoe de nieuwe stad Jeruzalem uit de hemel komt: *"De stad heeft het licht van de zon en de maan niet nodig; over haar schijnt Gods luister, en het Lam is haar licht ... de poorten zullen overdag nooit gesloten worden en de nacht zal er niet meer zijn"* (Openbaring 21, 23-25).

In de oudheid, voordat het Christendom in onze streken ingang kreeg, werden eind oktober de laatste vruchten van de velden gehaald en de laatste aren geoogst. Duistere, koude en levensbedrei-

gende wintermaanden kwamen er aan. Vruchtbaarheidsrituelen werden er dan uitgevoerd, zoals het verbranden en verstrooien van de laatste schoven graan om nieuwe vruchtbaarheid op te wekken. Net zoals destijds hebben veel mensen ook in onze huidige tijd moeite met duisternis, duisternis wordt vaak geassocieerd met chaos, met zich bedreigd voelen. Duisternis staat symbool voor het kwade in de wereld. Zonder licht kunnen we ons niet of moeilijk oriënteren in ons leven. Alle leven heeft licht nodig en reageert op licht. Door licht ontplooit het leven zich. Door licht ontkiemt nieuw leven, plant het zich voort en kan het vrucht dragen.

Kortom: licht staat voor het goede, voor God. Licht zorgt voor de mogelijkheid om te leven. Hoe donker het ook om ons heen is, bij God kunnen we licht vinden, Hij zal ons beschermen. Een mooie priesterzeging, die hier goed bij aansluit, vond ik in boek Numeri:

*“Moge de Heer u zegenen en u behoeden!
Moge de Heer de glans (licht!) van zijn gelaat
over u spreiden en u genadig zijn!
Moge de Heer zijn gelaat naar u keren en u
vrede schenken!”*

In onze liturgie speelt licht een grote rol. De Paaswake begint zelfs met de zegening van het vuur en het ontsteken van de Paaskaars, waarbij de komst van het Licht in drievoud wordt bezongen: **Lumen Christil!** Daarna, zo kan ik me uit mijn jeugdjaren herinneren, werd door een diaken de beroemde Paasjubelzang, het **Exsultet**, ingezet. In het *Exsultet* wordt het licht uitbundig bejubeld. De liturgische kleur bij die wake is wit. Wit is de kleur van het licht en

zuiverheid, die liturgische kleur wordt gebruikt voor alle feesten en gedachtenissen van Christus die niet in het teken van zijn lijden staan. Op die manier verwijst ‘licht’ feestelijk naar het nieuwe, naar bevrijding en Verrijzenis, naar het mens overstijgende, naar het goddelijk Licht.

Op deze zondag waarop vicaris Ed Smeets en ik u onderhouden over het thema ‘licht’ bevinden we ons in de herfst, vlak voor de Advent, een liturgische tijd waarin we uitkijken naar en ons voorbereiden op de komst van Christus.

Tijdens de Adventsweken neemt het licht, en het ontsteken daarvan, een bijzondere plaats in. De hymnen van het getijdengebed in de Advent zingen daar ook van:

In de hymne uit de lauden **‘Vox clara ecce intonat’** (*Hoor, daar klinkt een klare stem*) zingen we *‘...sidus refulget iam novum ut tollat omne noxium’* (*reeds glanst de schijn van het nieuwe licht, dat weg zal nemen alle schuld*). Met die klare stem, dat helder geluid (*vox clara*), wordt het kraaien van een haan bedoeld, het gekraai dat plotse-ling klinkt in de duisternis en de dageraad aankondigt, een geliefd thema voor de lauden.

De hymne uit de vespers van de Advent, **‘Conditor alme siderum’** (Gij, die de Schepper van de sterren zijt), uit de late 6e of vroege 7e eeuw, vermeldt al in de eerste strofe de woorden *‘aeterna lux credentium’*, het eeuwig licht van wie gelooft. Het is een eenvoudig maar mooi gezang en populair bij velen. De hele heilsgeschiedenis wordt in deze hymne overbrugd: vanaf de schepping tot aan het einde der tijden, wanneer heel de schepping zal worden verlost, het

licht van de Heer over ons opgaat en wij Zijn glorie mogen aanschouwen (zie Jesaja 60, 2). Het gezang is bijzonder geschikt voor de Adventstijd omdat het zinspeelt op de komst van Christus met Kerstmis tot ons heil, en verwijst naar Zijn glorieuze wederkomst. De gebedstijden lauden en vespers, waaruit de bovengenoemde hymnen genomen zijn, vormen samen met de eucharistieviering een drieluik in de liturgie.

In een van de beroemde O-antifonen, die het Magnificat omlijsten gedurende de laatste 7 dagen vóór Kerstmis, wordt de opgaande zon, de Zon der Gerechtigheid, tijdens de Vespers van 21 december toegezongen: *O Zonsopgang, glans van het eeuwig Licht en Zon der gerechtigheid: kóm en verlicht degenen die gezeten zijn in duisternis en in de schaduw van de dood.*

Op Kerstdag wordt in de Dageraadsmis, *Missa in aurora*, heel bijzonder herdacht dat de herders zich naar Bethlehem spoedden en daar de Zaligmaker liggend in een kribbe aantreffen, zoals een engel hen voorzeggd had. Daarom werd die Mis vroeger ook wel de 'Herdersmis' genoemd. Het gaat in die Mis niet zozeer om de herders, maar meer om de geestelijke geboorte en verlichtende komst van Jezus in ons hart, dát is de mystieke dageraad die de Kerk in deze tweede Mis op Kerstdag met haar gezangen en gebeden wil vieren. In een sprankelende melodie komt het licht van de dageraad in de introitus tevoorschijn en biedt ons zo een kleurrijke ouverture, die door haar rijkdom en elan de toon zet voor de eucharistie op de vroege kerstmorgen.

Licht straalt heden over ons, want de Heer is voor ons geboren. Hij zal genoemd worden de Wonderbare, God, Vredevorst, Vader van de toekomst, aan wiens rijk geen einde komt. De tekst van dit gezang is samengesteld uit teksten van Jesaja, Lucas en Psalm 92 (93).

Op de veertigste dag na het kerstfeest worden we herinnerd aan wat er veertig dagen na de geboorte van Jezus gebeurd is: Maria en Jozef brachten Jezus naar Jeruzalem om hem aan de Heer op te dragen (Lucas 2, 22). Dit Joodse gebruik gaf op een bijzondere wijze uitdrukking aan het wetsvoorschrift om ieder eerstgeboren mannelijk kind aan God toe te wijden en het vervolgens vrij te kopen. Het gebruik is ontstaan als een dankbare herinnering aan de bevrijding uit het slavenhuis, nadat de eerstgeborenen van Egypte de dood hadden gevonden (zie Exodus 13, 1-13). De ouders van Jezus kwamen echter ook naar Jeruzalem om volgens de bepalingen van de wet des Heren een offer te brengen, namelijk een koppel tortels of twee jonge duiven (Lucas 2, 24), zoals was voorgescreven voor de rituele reiniging van de moeder op de veertigste dag na de geboorte.

De eucharistieviering op deze dag (2 februari) wordt vooraf gegaan door een lichtprocessie die de oorspronkelijke zin heeft herkrege van 'de Heer tegemoet gaan'. Tijdens deze processie wordt de lofzang van Simeon gezongen met het refrain: ***"Lumen ad revelationem gentium"*** = "Licht dat voor de heidenen straalt".

De kaarsenprocessie staat dus symbool voor de intrede van Christus in onze

wereld en in ons leven. Hij is het Licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen, zoals de oude Simeon zingt in het **Nunc dimittis servum tuum** (Lucas 2, 29-32). Het feest van de 'Opdracht van de Heer' leunt enerzijds met zijn geboorte en openbarings-motieven tegen de Kersttijd aan, anderzijds houdt het door de voorzegging van Simeon (lijden en verlossing) een verwijzing in naar het verlossingsmysterie van de dood en verrijzenis van de Heer, zoals dit door ons gevierd wordt in het Paas-triduum. In feite vervult dit feest dus een scharnierfunctie tussen Kerstmis en Pasen.

Adorna thalamum (GR 540), is ook een processiegezing op die dag en heeft als thema: de Kerk ontvangt Christus als haar Bruidegom, zij ontvangt Christus van Maria, zoals eens Simeon het Kind uit Maria's armen heeft ontvangen. De bron is een Grieks *troparion*, die Griekse bron duidt op de oude oorsprong van het gezang en viering. Reeds in de 4e eeuw werd 'de Ontmoeting' al in februari gevierd te Jeruzalem, zo staat het beschreven in een reisverslag van een vrome en welgestelde vrouw, Egeria, die van 381 tot 384 in Jeruzalem verbleef. In een enkel handschrift vindt men achter iedere Latijnse zin van deze antifoon dezelfde tekst in het Grieks, getranscribeerd in onze gewone letters. Dat treffen we aan in het handschrift van Bambinusberg in Gent, in de St. Pietersabdij.

De Nederlandse vertaling van dit beroemde gezang luidt: *Sier uw bruidsvertrek, Sion, en ontvang Christus Koning; verwelkom Maria, die de poort is van de hemel, want zij draagt de Koning van de heerlijkheid, van*

het nieuwe licht. Daar staat de Maagd die in haar handen de Zoon brengt, vóór de morgenster geboren. Hem ontving Simeon in zijn armen en hij verkondigde aan de volkeren dat Hij de Heer is van leven en dood en de Redder van de wereld.

Wat mij opvalt is dat de Kerk, Sion, wordt toegesproken en aangespoord om het bruids-vertrek in gereedheid te brengen en Maria, die Christus draagt, tegemoet te gaan. Het gaat dus om de ontvangst van Christus! Christus wordt in deze tekst tot twee maal toe 'Koning' genoemd, zelfs 'Koning der heerlijkheid' en ook 'Zoon, vóór de morgenster geboren', een toespeeling op de Latijnse tekst (*ante luciferum, tamquam rorem, genui te*) van psalm 109 (110). Het geheel baadt eigenlijk in een atmosfeer van licht: van heerlijkheid, van stralende glorie, van lichtende morgenster!

Tijdens een uitvaart is het gebruik van licht, in de vorm van kaarslicht, een belangrijk element. Om ons geloof, dat de overledene naar het licht overgaat, kracht bij te zetten, worden de Paaskaarsen en kaarsen rondom de overledene aangestoken. Op deze wijze wordt de overledene symbolisch in het licht geplaatst. Bij ons doopsel is er een kaars ontstoken, opdat er goddelijk licht en warmte zou zijn in ons leven. Bij onze uitvaart is het licht van die kaars een teken van hoop en geloof, dat wij geborgen zullen zijn in de palm van Gods hand. Als christenen geloven wij dat God de duisternis van de dood verandert in een leven in het licht van Gods aanwezigheid. Gezangen uit de uitvaartliturgie ondersteunen deze gedachte, ik denk hierbij aan

de introitus en communio van de 'Missa in exsequiis', de begrafenis-mis.

Als 'lichtend' voorbeeld noem ik hier de communio **Lux aeterna**, een gezang genomen uit het 4e boek Esdras, een bijbelboek dat genoemd werd naar de Schriftgeleerde Ezra (Esdras) die samen met de landvoogd Nehemía in de 5e eeuw vóór Christus een belangrijke rol speelde bij de terugkeer van de Joden uit de Babylonische ballingschap. Het boek gaat over de apocalyps, het einde der tijden.

De tekst van de communio *Lux aeterna* grijpt terug op de tekst van de introitus *Requiem aeternam* van de Mis der overledenen. In de communio komt de bede om eeuwig licht sterker naar voren, de melodie klinkt hier triomfantelijker dan in de introitus. Dat houdt natuurlijk verband met onze gelovige overtuiging dat de zielen van de overledenen het Rijk van licht en vrede worden binnen gedragen. Die overtuiging zingen we uit in het *In Paradisum*.

De communio *Lux aeterna* is liturgisch gezien interessant, omdat het in de traditie van het oude Liber Usualis de enige communio is die de gewoonte bewaard heeft de antifoon te laten volgen door een psalmodie. Die psalmodie (*Requiem aeternam dona eis Domine*) heeft iets feestelijks, het 'repetendum' *Cum sanctis tuis* besluit de voordracht met dezelfde melodie als het antifoongedeelte *luceat eis*.

In mijn huidige koorpraktijk combineer ik de communio met psalm 130 (129). De antifoon herhaal ik steeds na de psalmverzen, alleen na het laatste vers (*Requiem*

aeternam) eindig ik met het repetendum *Cum sanctis tuis*. Dit communiegezag zingt vol hoop en blijdschap dat het eeuwige licht alle overledenen samen met alle heiligen zal verlichten en dat de barmhartige God (*quia pius es*) hun de eeuwige rust mag geven.

Ons leven is een reis die kort of lang kan duren, een reis die door donkere winter nachten kan voeren, maar ook door heerlijke zomerdagen. Maar altijd trekt God onderweg met ons mee, zoals Hij met het Joodse volk meetrok op weg naar het land van belofte: een lichtende wolkkolom overdag en een vuurzuil 's nachts. Als teken van ons geloof dat ons leven niet eindigt in een donkere afgrond, maar in een land van belofte waar geen verdriet, geen dood en geen duisternis meer zijn, ontsteken we met Pasen het vuur, het licht van de Verrijzenis!

Cyriel Tonnaer

KOORSECRETARIS - DIRIGENT - ORGANIST

- Aan alle parochiegeestelijken wordt één exemplaar van 'Koorgeleide' toegezonden.
- Elke koorsecretaris in de parochies ontvangt eveneens één exemplaar om dit binnen het koor te laten rouleren. **Mocht de adressering van het koorsecretariaat niet (meer) juist zijn, gelieve dit dan z.s.m. te melden aan sgv.onderscheidingen@gmail.com En anders per post: SGV in het bisdom Roermond, t.a.v. Jos Sijtermans, postbus 470, 6040 AL Roermond.**
- Een persoonlijk abonnement is mogelijk door € 10,- per jaar over te maken op ons banknummer (zie onder).

LEDEN VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE SINT-GREGORIUSVERENIGING IN HET BISDOM ROERMOND

Vicaris Drs. E. Smeets pr., voorzitter

Eindstraat 6, 5801 CR Venray (0478 - 550 740) (voorzitter@sgv-roermond.nl)

Pastoor H. Notermans, secretaris

Kerkstraat 7, 6374 ES Landgraaf (045 - 531 23 78) (secretaris@sgv-roermond.nl)

Jos Sijtermans, penningmeester

Ir Lelystraat 180, 6419 XV Heerlen (06 - 109 215 45)

D. Jansen, Hoogstraat 11, 6017 AP Thorn (0475 - 562 187)

J. Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen (0475 - 496 456)

C. Tonnaer, Arlo 32, 6041 CJ Roermond (0475 - 582 276)

A. Voesten, Molenstraat 7, 5975 AE Sevenum (077 - 366 24 79)

Sint-Gregoriusvereniging in het bisdom Roermond (SGV)

Postadres: Postbus 470, 6040 AL Roermond
(ook voor het aanvragen van onderscheidingen)

Bezoekadres: Swalmerstraat 100, 6041 CZ Roermond
(secretariaat en documentatiecentrum te bezoeken, cq. telefonisch te bereiken op: **maandag-, woensdag- en vrijdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur**)

I.v.m. Corona is het mogelijk dat wij minder goed bereikbaar zijn. Neem in dringende gevallen contact op met secretaris@sgv-roermond.nl

Website: www.sgv-roermond.nl

E-mailadres: secretaris@sgv-roermond.nl

Telefoon: 0475 - 386 725

Bankrelatie: ABN Amro NL45ABNA0229852599

t.n.v. 'Sint-Gregoriusvereniging, postbus 470, 6040 AL Roermond'

